

**Specializuoto ugdymo krypties programų (pradinio, pagrindinio ugdymo pirmos dalies kartu su muzikos, dailės ir (ar) menų ugdymu programomis) projektų viešasis svarstymas,
Klaipėda, 2012 m. spalio 19 d.**

Muzikos pažinimo (3–4 kl.), muzikos istorijos (5–6 kl., 7–8 kl.) programų lyginamoji apžvalga, siūlymai ir pastabos

Danguolė Vilidaitė,
Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos vyresnioji mokytoja

MUZIKOS PAŽINIMAS. 3–4 klasės

Esminio gebėjimo reikalavimuose negalima akcentuoti vien tik jausmus, jų verbalizavimą. Taip menkinama muzikos paskirtis ir skurdinami patys vaikai. Muzikos poveikio galimybių yra daug daugiau. Beje, jei 3–4 klasėse iš vaikų prašoma kalbėti tik apie savo emocijas, muzikos sukeltus išgyvenimus, tai kaip, praėjus vos metams, mes galime iš jų reikalauti vos ne muzikologo verto darbo (ypač kalbant apie lankytų koncertų aprašymą, apibūdinimą).

Esminis gebėjimas galėtų būti nukreiptas į pačios muzikos, svarbiausių jos elementų pažinimą. Pvz.: išraiškos priemonių (melodija, ritmas, harmonija ir t. t.), kūrinio formavimo principų (kontrastas, pakartojimas, išdėstymas, plėtojimas, varijavimas ir pan.) paaiškinimą, o ne į jausmus.

Programoje nepamiršta galimybė kurti muziką, žaisti garsais, improvizuoti. Tai ypač tinka praėjus temas – melodija, ritmas ir t. t., kaip tik tai labiausiai ir lavina vaikų muzikinį kūrybingumą, muzikos gilesnę pajautą, skatina į ją labiau įsiklausyti.

Taip pat manome, kad šiame amžiaus tarpsnyje vaikams dar sunku vaizdingai paaiškinti muzikos kūrinio poveikį, savarankiškai išanalizuoti atlikėjo raiškos pamokose išminktą repertuarą.

Siūlome kiekvieniems metams parinkti konkretų studijų objektą ir išvardinti, su kokiais konkrečiai žanrais (gal daina, himnas, valsas, preliudas ir t. t.), instrumentais (smuikas, fortepijonas, fleita violončelė – jais vaikai muzikuoja dažniausiai) ar stiliais (?) vaikai konkrečiais mokslo metais susipažins. Tada teisėtai programoje taps reikalavimai įvardinti kūrinį atliekančius instrumentus, iš klausos atpažinti skirtingų laikotarpių ir žanrų muzikos fragmentus.

1. SIŪLOMA ATSIŠAKYTI (nurodomos konkrečios vietos, kurios neturėtų būti įtrauktos į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl jų reikėtų atsisakyti)
8.1 - aukštesnysis - ...> vaizdingai aiškina muzikos kūrinio poveikį.	Manome, kad šiame amžiaus tarpsnyje užduotis sunkiai įmanoma.

6.1.1.2. Įvardinti <...> kūrinių atliekančius instrumentus.	Reikalavimas nepagrįstas, nes su pagrindiniais muzikos instrumentais, jų tembrais ugdytiniai susipažins vėliau, 5-oje klasėje.
7.2. ...> muzikos teoretikai <...>	Terminas muzikologas apibūdina ir muzikos teoretiko veiklos sritį.

2. SIŪLOMA ĮTRAUKTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų įtraukti į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl tai turėtų būti įtraukta į programą)
7.2 Prie išvardintų muzikos funkcijų pridėti grynoji muzika.	Tai irgi svarbi muzikos rūšis. Bet manome, kad programoje išvardintos muzikos funkcijos (muzikos rūšys pagal paskirtį) geriau tiktų 5 - 6 klasių programai.

3. SIŪLOMA KEISTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų keisti programoje)	NAUJA FORMULUOTĖ	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl siūloma keisti)
6.1.> apibūdinti muzikos kūrinio keliamas emocijas, išgyvenimus, išsakyti asociacijas	...> apibūdinti muzikos kūrinio keliamus estetinius emocinius išgyvenimus, išsakyti asociacijas.	Muzikos poveikio galimybių yra daug. Skatindami mokinius klausant muzikos visada mintyse kurti vaizdinius, menkiname muzikos paskirtį ir, beje, skurdiname pačius vaikus. Esminis gebėjimas turi būti orientuotas į muzikos esmės pažinimą (išraiškos priemonių, kūrinio formavimo principų), o ne į emocijas.
7.2. ...> muzikos funkcijos <...>	Pakeisti posakiu muzikos rūšys pagal paskirtį.	Labiau atitinka minties prasmę.
8.2 - aukštesnysis - ...> pristato ir išanalizuoja atlikėjo raiškos pamokose išminktą repertuarą.	Žodį išanalizuoja išmesti arba pakeisti kitu žodžiu, pvz.: apibūdina.	ad šiame amžiaus tarpsnyje užduotis sunkiai įmanoma.

4. Sritys, kurioms įgyvendinti reikėtų pagalbos	PAGRINDIMAS (nurodoma, kokios konkrečios pagalbos reikėtų)

5. Ar reikalingi mokymai?	

6. Kiti siūlymai	
7.1. Konkretizuoti dalį turinio apimtis	Kokias tikimasi įsisavinti muzikos rūšis (gal monodiją, homofoniją, polifoniją - imitacinę ir kontrastinę) ? Su kokiais stiliais (tai sunku) ir žanrais reikės vaikams susipažinti, gal bus aptarti svarbiausi muzikos formavimo principai

MUZIKOS ISTORIJA. 5–6 ir 7–8 klasės

Šiose programose vienu iš esminių gebėjimų tampa analizavimas ir tai, mūsų nuomone, neatitinka šio amžiaus tarpsnio ugdytinių galimybių. Žodžio analizuoti reikšmė, anot tarptautinio žodžių žodyno, būtų smulkus, išsamus, atidus ko nors nagrinėjimas, studijavimas, skaidymas į dalis, tyrimas. Retas muzikologas tik vieną kartą išgirdęs koncertą sugeba jį išanalizuoti, detaliai išnagrinėti. Bet programoje to reikalaujama iš vaikų. Pvz.: lankyti, analizuoti ir vertinti solinius instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos koncertus (5–6 klasės), lankyti, analizuoti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius (7–8 klasės).

Taip pat vaikams nuolat keliami reikalavimai palyginti skirtingų epochų kūrinius stiliaus bruožų aspektu, nusakyti instrumentinės ir vokalinės muzikos žanrų ir formų skiriamuosius bruožus, nors konkrečiai, kokie tai žanrai, formos ar atlikėjai, joje nėra pasakyta. Tai negalima traktuoti kaip savaime suprantamą dalyką.

Siūlome programą konkretizuoti, įtraukti susipažinimą su svarbiausiomis muzikos formomis (periodas, kupletinė, paprastosios, sudėtinės formos, variacijos, rondo, sonatos ir fugos formos, gal sonatos – simfoninis ciklas), svarbiausiais vokalinės ir vokalinės–instrumentinės muzikos žanrais (gal daina, himnas, lopšinė, baladė, barkarolė, grigališkas choralas, organumas, madrigalas, motetas, mišios, requiem, kantata, oratorija, Stabat Mater, Magnificat ir t. t.), svarbiausius instrumentinės muzikos žanrus (preliudas, fuga, fantazija, tokata, kaprisas, rapsodija, sonata, koncertas, senovinė šokių siuita, concerto grosso, simfonija, kvartetas, uvertiūra, simfoninė poema ir t.t.), kad ir minimaliai, su svarbiausių Vakarų Europos muzikos stilistinių epochų bruožais, tai paskirstyti tarp 5–8 klasių.

MUZIKOS ISTORIJA. 5–6 klasės

1. SIŪLOMA ATSIKAITYTI (nurodomos konkrečios vietos, kurios neturėtų būti įtrauktos į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl jų reikėtų atsisakyti)
5.2.1.2.2. ...> bei formas.	Nei vienoje muzikos programoje (3–4, 5–6) nėra išvardintos reikalingos pažinti formos, tad negalima šių žinių reikalauti iš vaikų. Nebent programa būtų konkretizuota, formos įtrauktos į mokymo kursą.

2. SIŪLOMA ĮTRAUKTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų įtraukti į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl tai turėtų būti įtraukta į programą)
Susipažinimą su svarbiausiomis instrumentinės muzikos formomis (periodas, kupletinė, paprastosios, sudėtinės formos, variacijos, rondo, sonatos ir fugos formos, gal sonatos – simfoninis ciklas).	Protinga susipažinimą su formomis iš solfedžio perkelti į muzikos istorijos kursą.
Susipažinimą su svarbiausiomis Vakarų Europos muzikos stilistinėmis epochomis .	Jei vaikams keliamas reikalavimas palyginti skirtingų epochų kūrinius stiliaus bruožų aspektu, tai reikia įtraukti ir į mokymo programą, nepalikti kaip savaime suprantamą dalyką.

Programoje išvardinti svarbiausius instrumentinės muzikos žanrus (gal pavana, galjarda, tokata, preliudas, fantazija, kapričas, rapsodija, serenada, divertimentas, uvertiūra, sonata, koncertas, simfonija, kvartetas, simfoninė poema, senovinė šokių siuita, fuga ir t. t.)	Programoje trūksta konkretumo.
---	--------------------------------

3. SIŪLOMA KEISTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų keisti programoje)	NAUJA FORMULUOTĖ	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl siūloma keisti)
3.1. ...> skirstomas pagal garso išgavimo būdą <...	Skirstoma į penkias grupes pagal garso šaltinį <...	Toks skirstymo būdas yra tradicinis, taikomas pagal vieną principą. (K. Zachsas, E. Hornbostelis) .
3.3. Susipažintų su konkrečių Vakarų Europos muzikos istorijos epochų žymiausiai kompozitoriais <...	Susipažintų su svarbiausiomis Vakarų Europos muzikos stilistinėmis epochomis , žymiausiai jų kompozitoriais <...	Jei vaikams keliamas reikalavimas palyginti skirtingų epochų kūrinis stiliaus bruožų aspektu, tai reikia įtraukti ir į mokymo programą, nepalikti kaip savaime suprantamą dalyką.
4.3. ...> specialybės repertuaro istorinis ir stilistinis pristatymas <...	...> specialybės repertuaro pristatymas <...	Sudėtinga šiam amžiaus tarpsniui. Dažnai vaikai groja kūrinis apie kuriuos ir patys specialybės mokytojai nedaug ką gali pasakyti. Išsamesnį specialybės repertuaro kūrinį tyrimą, istorinį ir stilistinį, palikti specialybės pamokoms.
5.2.2.1. Lankyti, analizuoti ir vertinti solinius instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos koncertus. (4.4, 5.1, 5.2.1.2)	Atsisakyti žodžio analizuoti , keisti – nagrinėti, apibūdinti .	Analizė tampa esminis gebėjimas. Neatitinka šio amžiaus tarpsnio ugdytinių galimybių. Žodžio analizuoti reikšmė, anot tarptautinio žodžių žodyno, būtų - smulkus, išsamus, atidus ko nors nagrinėjimas, studijavimas, skaidymas į dalis, tyrimas.
5.2.1. ...> identifikuoti solinės instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos kūrinis, juos apibūdinti, analizuoti ir vertinti.	...> atpažinti instrumentų tembrus , identifikuoti solinės instrumentinės, kamerinės ir orkestrinės muzikos kūrinis, juos apibūdinti.	Tembrų atpažinimas įrašytas programoje, tad jį galima pridėti ir prie esminių gebėjimų. Analizavimas sunkus šio amžiaus tarpsnio ugdytiniams.
6.1.2. Nagrinėjamos muzikos styginiams instrumentams istorines epochas reprezentuojantys kompozitoriai ir kūriniai.	Išmesti žodį styginiams .	Dalyko paskirtis – pažinti muzikos instrumentus, suprasti instrumentinės muzikos raidą, todėl neracionalu akcentuoti tik vieną instrumentų grupę.

4. Sritis, kurioms įgyvendinti reikėtų pagalbos	PAGRINDIMAS (nurodoma, kokios konkrečios pagalbos reikėtų)

5. Kiti siūlymai	6.1.2. reikėtų išvardinti ne tik žymiausius įvairių epochų instrumentinės muzikos kūrėjus, bet ir pageidaujamus pažinti kūrinis (programoje paminėtas tik M.Ravelio „Bolero“).
------------------	--

MUZIKOS ISTORIJA. 7 – 8 klasės

1.SIŪLOMA ATSIŠAKYTI (nurodomos konkrečios vietos, kurios neturėtų būti įtrauktos į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl jų reikėtų atsisakyti)

2. SIŪLOMA ĮTRAUKTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų įtraukti į programą)	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl tai turėtų būti įtraukta į programą)
Programoje įvardinti svarbiausius vokalinės ir vokalinės-instrumentinės muzikos žanrus (gal daina, himnas, lopšinė, baladė, barkarolė, grigališkas choralas, organumas, madrigalas, motetas, mišios, requiem, kantata, oratorija, Stabat Mater, Magnificat ir t. t).	Programai trūksta konkretumo.
6.1.1. Išsamiau pateikti. ...> žmogaus balsas (diskantas, sopranas, mecosopranas, altas, tenoras, baritonas, bosas), vokaliniai ansambliai (duetas, tercetas, kvartetas ir t.t.), chorų rūšys (lygių balsų (vyrų, moterų berniukų, mergaičių), mišrūs).	Manychiau, kad ir šitos dalys programoje turėtų būti konkrečiau apibūdintos.
6.1.2. C. Debussy op. „Pelėjas ir Melisanda“, G. Puccini'o op. „Bohema“, A. Berg'o op. „Vocekas“, G. Gershwin'o op. „Porgis ir Besė“, Ph. Glass'o operos „Satyagraha“ fragmentų perklausa.	Nes tai yra impresionistinės, veristinės, ekspresionistinės, džiazos ir minimalistinės operų pavyzdžiai. Be jų, šio žanro vaizdas XX a. būtų nepilnas.

3. SIŪLOMA KEISTI (nurodoma, ką konkrečiai reikėtų keisti programoje)	NAUJA FORMULUOTĖ	PAGRINDIMAS (nurodomos priežastys, kodėl siūloma keisti)
5.2.1 ...> identifikuoti vokalinės, chorinės ir operinės muzikos kūrinius, juos apibūdinti, analizuoti ir vertinti.	...> pažinti vokalinės muzikos atlikėjus (solistų balsus, ansamblius, chorus), identifikuoti vokalinės, chorinės ir operinės muzikos kūrinius, juos apibūdinti, ir vertinti.	Žmogaus balsų atpažinimas įrašytas programoje, tad jį galima pridėti ir prie esminių gebėjimų. Analizavimas vis dar sunkus šio amžiaus tarpsnio ugdytiniais.
5.2.2.1. Lankyti, analizuoti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius.	Lankyti ir vertinti vokalinės muzikos koncertus, operų spektaklius.	Atsisakyti žodžio analizuoti , keisti jį – nagrinėti, apibūdinti Analizė tampa esminis gebėjimas. Neatitinka šio amžiaus tarpsnio ugdytinių galimybių. Žodžio analizuoti reikšmė, anot tarptautinio žodžių žodyno, būtų - smulkus, išsamus, atidus ko nors nagrinėjimas, studijavimas, skaidymas į dalis, tyrimas.